

УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Підвищена увага до теми управління виробничими запасами пояснюється необхідністю багатьох підприємств у нинішніх економічно складних умовах вишукувати резерви підвищення ефективності їх діяльності. Так як виробничі запаси є найбільшою частиною оборотного капіталу, від того наскільки вони ефективно використовуються багато в чому залежить економічний успіх підприємства.

Мета політики управління запасами – знайти баланс між обсягами запасів та витратами на їх придбання (виготовлення) та зберігання, що призведе до підвищення рентабельності та швидкості обігу вкладених фінансових коштів. Формування запасів є природним процесом діяльності підприємства: закуповуються товари та матеріали, з яких виготовляється продукція для подальшої реалізації тощо.

Нестача запасів може призвести до збоїв у виробництві, зривів термінів виконання робіт, а їх надлишок – до фінансових втрат (витрати на зберігання, запаси, що швидко псуються, і т. д.).

Причини появи запасів:

- запаси, які сформовані відповідно до розробленого плану (так званий страховий запас) і дозволяють забезпечити безперебійність та ритмічність роботи підприємства; інакше кажучи, нормативний (не зайвий) запас;

- запаси, що з'явилися в результаті неякісно проведеного прогнозу попиту на ринку збуту: підприємство, очікуючи більшого попиту на ринку, закупило значну партію сировини та матеріалів, виготовило більше готової продукції, але ця продукція не була реалізована та залишилася на складі;

- запаси, зумовлені необхідністю купувати товари великими партіями (постачальник відмовився постачати невелику партію чи підприємству було вигідно купити велику партію за меншою ціною);

- запаси, сформовані через високий рівень браку та необхідність виправлення допущених помилок.

Запаси готової продукції та незавершеного виробництва необхідні насамперед для того, щоб забезпечити безперебійність виробничого процесу. Але тут є свої підводні камені: надлишок запасів готової продукції збільшує витрати на зберігання. А у разі спаду попиту продукція може взагалі виявитися незатребуваною. Ситуація погіршиться, якщо продукція швидкопсувна або має певний термін придатності.

Крім того, часто постачальники пропонують вигідні системи знижок на великі партії, і багато підприємств купують велику кількість сировини та матеріалів, не враховуючи того, що витрати на утримання та зберігання цих матеріалів можуть перевищувати вигоду, отриману за рахунок знижки. Водночас, купуючи великими партіями, підприємство заощаджує ще й на транспортуванні. У таких випадках важливо заздалегідь все прорахувати та вибрати оптимальний варіант.

Формування запасів дає змогу забезпечити відпуск матеріалів у цехи та на робочі місця у відповідності до вимог технологічного процесу. Зменшення запасів призводить до скорочення витрат на їх утримання, що знижує витрати виробництва, прискорює оборотність оборотних активів, що зрештою підвищує прибуток і рентабельність виробництва.

Управління виробничими запасами для підприємства передбачає виконання таких функцій:

1. розробку норм запасів у всій номенклатурі матеріалів, які споживаються підприємством;

2. правильне розміщення запасів на складах підприємства;

3. організацію дієвого оперативного контролю над рівнем запасів і вжиття необхідних заходів підтримки нормального їх стану;

4. створення необхідної матеріальної бази розміщення запасів і забезпечення кількісної і якісної їх безпеки.

Нормування виробничих запасів є визначенням їх мінімального розміру за видами матеріальних ресурсів для безперебійного забезпечення виробництва.

На основі вищесказаного можна зробити висновок, що політика управління запасами повинна встановлювати оптимальний обсяг запасів, що відповідає потребам ринку (запаси готової продукції та незавершеного виробництва) та виробничого процесу (запаси сировини та матеріалів), і при цьому враховувати витрати на їх утримання.

Отже, виробничі запаси ввідають не останню роль у функціонуванні підприємства. Від рівня управління ними безпосередньо залежить як безперебійність і ритмічність роботи підприємства, так і фінансові результати його комерційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Кулик В., Карпенко Є. Процесно-орієнтоване управління виробничими запасами: обліково-аналітичні аспекти. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2023. №9. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-09-01>